

BILIMLAR IQTISODIYOTINING XUSUSIYATLARI

Xolmirzayev Ulug‘bek Abdulazizovich,
Namangan muhandislik-qurilish instituti, Namangan, O‘zbekiston.
iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
xulugbek1984@gmail.com ORCID: 0000-0002-3589-373X

Annotatsiya:

Ushbu maqolada mamlakatimizning barqaror iqtisodiy rivojlanishini ta‘minlashga ta‘sir etuvchi bilimlar iqtisodiyoti tizimi o‘rganib chiqilgan. Mamlakatimizda bilimlar iqtisodiyotini shakllanishida respublikamizdagi shart-sharoitlar tahlil qilinib, xulosalar qilingan.

Kalit so‘zlar: bilimlar iqtisodiyoti, institusionalizm, fan-texnika inqilobi, inson omili, ilm, ta‘lim, intellektual kapital, AKT, iqtisodiy tizim

Аннотация:

В статье исследуется система экономики знаний, которая влияет на устойчивое экономическое развитие нашей страны. Проанализированы условия формирования экономики знаний в нашей стране и сделаны выводы.

Ключевые слова: экономика знаний, институционализм, научно-техническая революция, человеческий фактор, наука, образование, интеллектуальный капитал, ИКТ, экономическая система.

Abstract:

This article examines the system of knowledge economy, which affects the sustainable economic development of our country. The conditions of the formation of the knowledge economy in our country have been analyzed and conclusions have been drawn.

Keywords: knowledge economy, institutionalism, scientific and technological revolution, human factor, science, education, intellectual capital, ICT, economic system

O‘zbekiston Respublikasi keng ko‘lamli global integratsiya jarayonlariga endigina qo‘shilmoqda, uning iqtisodiyoti dunyoning eng rivojlangan davlatlaridan sezilarli

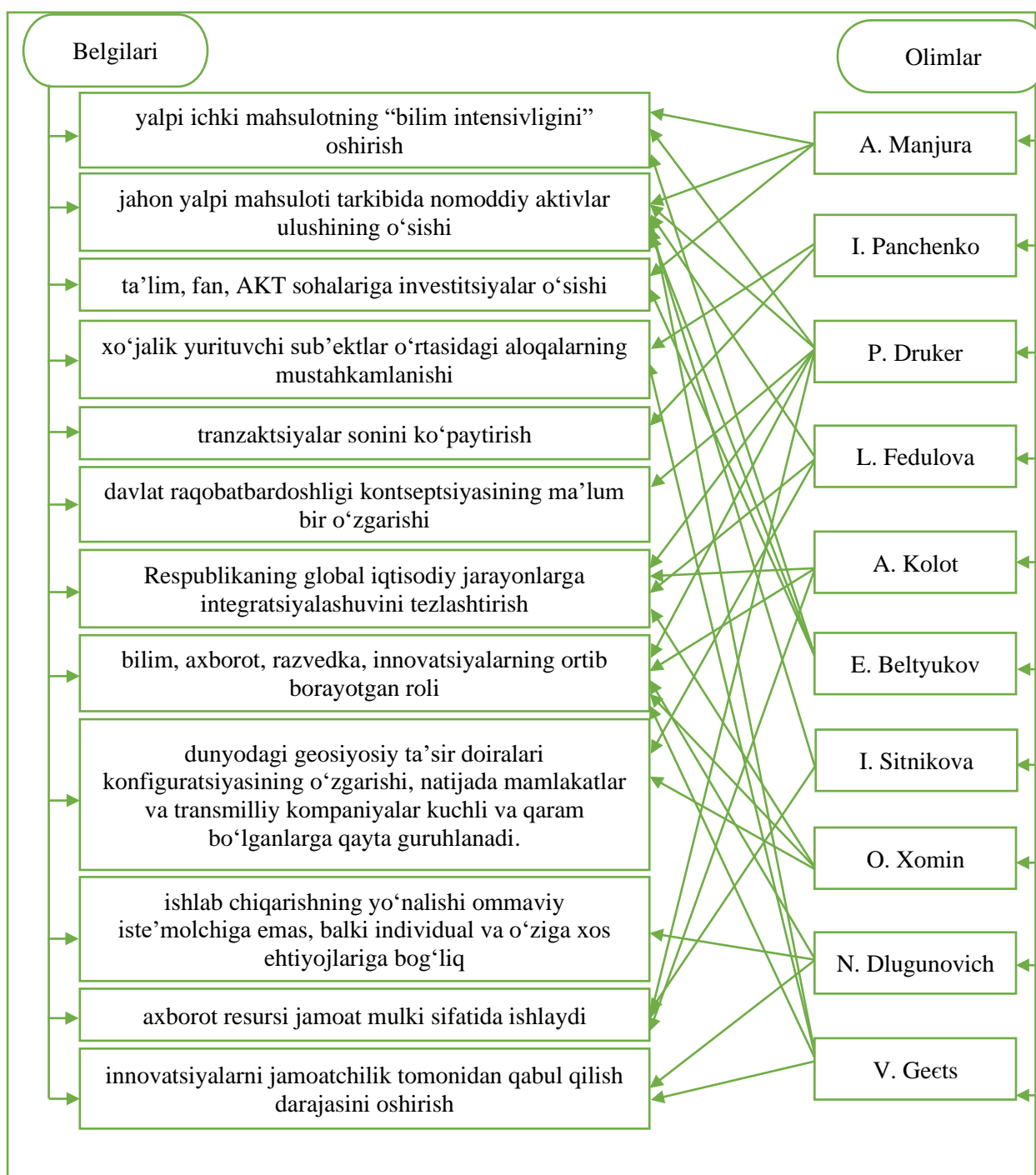

darajada orqada qolsada, lekin rivojlanmoqda, iqtisodiy faoliyatning xalqarolashuv darajasi sekin sur'atlar bilan o'sib bormoqda, axborot sektori rivojlanmoqda va yangi iqtisodiyotning tuzilishi kengaymoqda. Qolaversa, mamlakatimiz uchun globallashuv jarayonlari taqozo etayotgan shart-sharoitlar dunyoning eng rivojlangan davlatlari bilan bir xil.

Barqaror iqtisodiy o'sish uchun sharoit yaratishda asosan, O'zbekiston Respublikasi hali ham raqobatbardosh bo'lgan hududlarda iqtisodiyot va jamiyatni modernizatsiya qilishga qaratilgan harakatlarni aniq muvofiqlashtirish zarur. Bu, ayniqsa, ta'lim, fan va innovatsiyalar ustunlik qiladigan ilmiy, texnologik va ishlab chiqarish kabi faoliyat sohalariga taalluqlidir. Fikrimizcha, O'zbekiston Respublikasida bilimlar iqtisodiyotining dinamik shakllanishi va rivojlanishi mamlakatimizning jahon iqtisodiyotining sub'ekti sifatida barqaror va jadal rivojlanishining asosiy shartlaridan biridir.

Shu munosabat bilan kognitiv jarayonning barcha tarkibiy qismlarini: bilimlarni shakllantirish, bilimlarni tarqatish va mustahkamlash, bilimlarni saqlash va to'plash, undan samarali foydalanishni rivojlantirishga qaratilgan mamlakat ijtimoiy-iqtisodiy siyosatini zudlik bilan va tubdan qayta yo'naltirish zarur. Bugungi kunda davlatimiz oldida bilim sohasi xodimlari salohiyatini ro'yobga chiqarish uchun huquqiy, ijtimoiy va iqtisodiy shart-sharoitlar yaratish zarurati turibdi. Bunday shart-sharoitlarning yo'qligi sababli, ikkinchisi asta-sekin boshqa mamlakatlar iqtisodiyoti uchun donorga aylanadi. Shu sababli, O'zbekiston Respublikasi uchun bilimlar iqtisodiyotini rivojlantirish innovatsion taraqqiyot va davlatning o'z intellektual resurslaridan samarali foydalanish asosida raqobatbardoshligini ta'minlashning zaruriy usuli hisoblanadi.

Bilimlar iqtisodiyotining asosiy xususiyatlariga nisbatan shuni aytishga imkon beradiki, bilimlar iqtisodiyotiga an'anaviy iqtisodiy omillarga yangi omil - bilimlar qo'shiladi, ular ijtimoiy kapital bilan birgalikda raqobatdosh ustunliklarni yaratish, ilmiy-texnikaviy taraqqiyot sur'atlarini tezlashtirish va qiymat yaratishning asosiy omillariga aylanadi (1-rasm).

1-rasm. Bilimlar iqtisodiyotining xususiyatlariga oid olimlarning qarashlari

Bilim yangi faoliyat turlari, tarmoqlari va tarmoqlarining paydo bo'lishiga yordam beradi, mavjud texnologiyalarni qayta tiklashning harakatlantiruvchi kuchiga, aholi farovonligining asosiy omiliga aylanadi. Yangi bilimlarni ishlab chiqarishni jadallashtirish natijasida iqtisodiyot bilimlar almashinuvi va ularni o'zaro baholash

asosida faoliyat yurituvchi tizimga aylanadi. Bilimning rolini birinchilardan bo‘lib hozirgi neoklassik iqtisodning asoschisi A.Marshall e’tirof etgan bo‘lib, u “Kapital ko‘p jihatdan bilim va tashkilotdan iborat... Bilim ishlab chiqarishning kuchli dvigatellaridan biridir. .. tashkilot bilimga yordam beradi” – deb ta’kidlagan edi.[3] F. Xaek [4] va J. Shumpeter [5] ham iqtisodiy jarayonlarda bilimning roliga katta ahamiyat berganlar. Bilimlar iqtisodiyoti “ma’lumotlar”, “axborot”, “aql”, “bilim”, “kognitiv qobiliyat” kabi asosiy tushunchalarning yangi roli va ma’nosini ochib beradi. Bilimlar iqtisodiyotini rivojlantirishga bag‘ishlangan nashrlar sonining ko‘payishi bilan, shubhasiz, bu sohada terminologik materiallarning “to‘planishi” mavjud va bu ta’riflarning kontseptual jihatlari bo‘yicha kelishuvning yo‘qligi muammosi mavjud. Bu tushunchalarni nazariy va falsafiy baholash odatda bir-biridan alohida olib boriladi, shuning uchun ularni tushunishga turlicha yondashuvlar mavjud.

Shu sababli, bilimlar iqtisodiyoti sohasidagi asosiy tushunchalarni aniq ajratish va ular o‘rtasidagi munosabatlarni aniqlash zarurati tug‘iladi. Ushbu muammoni bilimlar iqtisodiyoti doirasida yagona “ma’lumotlar - axborot - bilim - kognitiv qobiliyat” tushunchalar tizimining ishlashi nuqtai nazaridan ko‘rib chiqish taklif etiladi.

4Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston — 2030» strategiyasini 2023 yilda sifatli va o‘z vaqtida amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” 11.09.2023 yildagi PQ-300-son qarori, <https://lex.uz/ru/docs/6600390?ONDATE=24.11.2023>
2. Tashmatov Sh., Xasanxonova N. Iqtisodiy ta’limotlar tarixi. O‘quv qo‘llanma. T.: IQTISODIYOT DUNYOSI”, 2020.
3. Machlup F. Knowledge : Its Creation, Distribution, and Economic Significance. The Economic of information and Human Capital. Princeton (N.Y.), 2004. Vol.III – P.148–163.
4. Хайек Ф. А. Индивидуализм и экономический порядок / Ф. А. Хайек – М. : РОССИЯ. – 2001. – 394 с.
5. Шумпетер Й. А. Теория экономического развития : Исследование предпринимательской прибыли , капитала , кредита, процента и цикла конъюнктуры / Й. А. Шумпетер – М. : Прогресс, 1982. – 456 с.

6. Qutbiddinovich, S. I., & Abdulazizovich, X. U. B. (2023). GAAP ASOSIGA QO'YILGAN MOLIVAVIY HISOB KONTSEPTSIYALARI. Interpretation and researches, 1(3), 42-50.
7. O'g'li, J. E. S., & Abdulazizovich, X. U. B. (2019). Profits of housekeeping and its development. Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR), 8(4), 419-423.
8. Xolmirzaev, U. B. A., & Madaliev, M. R. (2023). MOLIVAVIY HISOBOTLARNING QAYTA KO 'RIB CHIQLISHIDA XALQARO TALABLARGA RIOYA ETILISHI ZARURLIGI. Educational research in universal sciences, 2(3), 424-432.
9. Khakimov, B. J., Alimov, B. B., Kholmirzayev, U. A., & Polechov, A. X. (2013). theory of Economic Analysis. Tashkent" economics-finance"—2013.
10. Xolmirzayev, U. A., & Xakimova, G. A. (2023). XO'JALIK YURITUVCHI SUB'EKTLARDA DEBITOR QARZLARINING AYLANISHI TAHLILIGA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR: XO'JALIK YURITUVCHI SUB'EKTLARDA DEBITOR QARZLARINING AYLANISHI TAHLILIGA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR.
11. Abdulazizovich, K. U. (2023). POSITIVE ASPECTS OF THE CASH METHOD IN SMALL ENTERPRISES UNDER UNUSUAL CIRCUMSTANCES. ASIA PACIFIC JOURNAL OF MARKETING & MANAGEMENT REVIEW ISSN: 2319-2836 Impact Factor: 8.071, 12(11), 38-47.
12. Khakimov, J. B., & Kholmirzayev, A. U. (2021). Positive Aspects Of Cash Method In Small Enterprises In The Context Of Pandemic. Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry, 12(7).
13. Холмирзаев, У. А. (2023). ДЕБИТОР ҚАРЗЛАРИНИ АЙЛАНИШИ ТАҲЛИЛИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ МАСАЛАЛАРИ: ДЕБИТОР ҚАРЗЛАРИНИ АЙЛАНИШИ ТАҲЛИЛИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ МАСАЛАЛАРИ.
14. Холмирзаев, У. А., & Самижонова, Ш. С. (2022). СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОТРАЖЕНИЯ ДЕНЕГ В БУХГАЛТЕРСКОМ БАЛАНСЕ. Экономика и социум, (5-2 (92)), 755-766.
15. Холмирзаев, У. А., & Камолдинов, О. О. (2022). АСПЕКТЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПРЕДСТАВЛЕНИЯ ИНФОРМАЦИИ О ДЕБИТОРСКОЙ ЗАДОЛЖЕННОСТИ ПО ОБОРОТНЫМ СРЕДСТВАМ В БУХГАЛТЕРСКОМ БАЛАНСЕ. Экономика и социум, (5-2 (92)), 767-779.

16. Abdulazizovich, X. U. B. (2024). MOLIVAVIY AKTIVLAR TASNIFINI TAKOMILLASHTIRISH. OBRAZOVANIE NAUKA I INNOVACIIONNIE IDEI V MIPE, 41(2), 82-86.

17. Xolmirzayev, U. B., & Ergashev, I. (2024). SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH TIZIMI. Theoretical aspects in the formation of pedagogical sciences, 3(5), 109-115.

18. Abdulazizovich, X. U. B., & Abdullajanovich, U. T. (2024). SANOAT ISHLAB CHIQRISH KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYAT YO 'NALISHLARI. OBRAZOVANIE NAUKA I INNOVACIIONNIE IDEI V MIPE, 41(5), 17-21.

19. Abdulazizovich, X. U. B. Moliyaviy aktivlar hisobini yuritishda xalqaro standartlar qoidalarini qo'llash masalalari. Ilmiy monografiya. Toshkent–2023.

20. Xolmirzayev, U. B., & Xakimova, G. Z. (2024). SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI AMALGA OSHIRISHNING MOLIVAVIY MEXANIZMI. QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 10, 96-98.

21. Abdulazizovich, X. U. B., & Muhabbat, N. (2024). INCREASING COMPETITIVENESS IN THE COMMODITY MARKET IN INDUSTRIAL ENTERPRISES. OBRAZOVANIE NAUKA I INNOVACIIONNIE IDEI V MIPE, 42(1), 197-206.

22. Gulshirin, J., & Abdulazizovich, X. U. B. (2022, March). INCREASING THE EFFICIENCY OF INVESTMENT IN THE DEVELOPMENT OF EXPORT DIVERSIFICATION IN THE REGION. In Conference Zone (pp. 277-281).

23. Abdulazizovich, K. U. B. (2023). Improvement Of Information About Accounts Receivable In Current Assets In The Balance Sheet Based On International Standards. Journal of Survey in Fisheries Sciences, 10(2S), 2849-2859.

24. Abdulazizovich, K. U. IMPROVING THE REFLECTION OF MONEY AND CASH EQUIVALENT IN THE ACCOUNTING BALANCE. Dear Academicians & Research Scholars, 55.

25. Abdulazizovich, X. U. B. (2023). XALQARO QOIDALAR ASOSIDA QIMMATLI QOG'OZLAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH.

26. Abdulazizovich, K. U. (2022). Improving Methodological Approaches to Financial Asset Accounting. INTERNATIONAL JOURNAL OF RESEARCH IN COMMERCE, IT, ENGINEERING AND SOCIAL SCIENCES ISSN: 2349-7793 Impact Factor: 6.876, 16(4), 56-62.

27. Холмирзаев, У. А. (2022). ҚИСКА МУДДАТЛИ ҚИММАТЛИ ҚОҒОЗЛАРНИ АНАЛИТИК ҲИСОБИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ. Архив научных исследований, 2(1).

28. Khakimov, B., & Kholmirezayev, U. (2020). Improving Cash Accounting And Analysis On The Basis Of International Experiences. International Finance and Accounting, 2020(1), 18.

